

Deklica in lastavica.

(Pripovedka.)

„Mati! kako je neki to,“ vprašala je Barbka svojo mater, „da lastavice navadno blizu ljudi prebivajo in si pod streho, po vežah in celó kuhinjah gnezdica zidajo, ko se vendar vse druge ptice najrajše po gozdih in grmovjih skrivajo?“

„Jaz mislim,“ reko mati, „da zató, ker se okoli hiš največ dobi muh in mušic, komarjev in žuželk, metuljev in pajkov, od katerih se lastavice živé in s katerimi tudi svoje mlade pitajo. A moja rajnka bábica, Bog je daj dobro, pripovedovala mi je o lastavicah čudno pripovedko, katero naj tudi tebi povem, ker imaš lastavice, te ljubeznive ptičice, toliko rada. Poslušaj tedaj, kaj mi je bábica pripovedovala.“

V starih starih časih — tako mi dejala bábica — živela je mati, ki je imela hčerko, Zorico po imenu. Mati je bila zeló ubožna. Majhen kos zemlje, katerega je pridno obdelovala, in dve kozi, to je bila vsa njena imovina. Zorica je bila pobožna, pridna in ljubeznjiva deklica, ki je mater bolj ljubila nego vse drugo na tem svetu. — Necega dné mati nevarno zbolé. Zorica je noč in dan bdela pri postelji bolne matere. Delala je, kolikor so njene slabe moči pripustile, da bi bolna mati ne trpeli pomanjkanja. A bolezen je postajala vedno hujša in na sv. noč je bilo materi tako hudo, da se je Zorica že bala za materino življenje. O pólnočí, ko je bilo materi najhujše, šla je Zorica z objokanimi očmi vén na dvorišče, ter je milo zrla v svetle zvezdice tja gori na jasnem nebu, ki so to noč tako prijazno žarele, kakor bi hotele vsemu svetu oznaniti, da je to noč prišel Sin božji na svet, da nas odkupi večnega pogubljenja. Tu zunaj na dvorišči je Zorica zdihovala in molila k Bogu, da bi njeno dobro mater zopet ozdravil. Že se misli potolažena vrniti k bolnej materi v hišo, ko sliši nekak čuden pogovor v hlevu, kjer ste bili kozi zaprti. Takój se je spomnila na óno národno pripovedko, ki pravi, da se živali na sveto noč pogovarjajo, in da jih nedolžen in pobožen otrok lahko umeje. V teh mislih pristopi k hlevu in zvesto posluša, kako ste se domači kozi ravno pogovarjali o njenej bolnej materi, govoreč: „Našej gospodinji bi se še lahko pomagalo, ako bi jej kdo prinesel stekleničico zdravilne vode iz studenca na daljnem otoku preko morja, iz čegar izvirka tekó tri čudne vode, namreč voda zdravja, lepote in bogastva. A to bi se moralo že v treh dneh zgoditi, drugače umerje naša dobra gospodinja. Hitra lastavica bi ta daljni pot lahko v treh dnéh naredila.“ —

Jedva je Zorica slišala, kaj ste se kozi pogovarjali, takój teče v bližnji gozd, kder je znala za staro lastavičino gnezdo. S solzami v očéh jej potoži svojo bridkost ter jo prosi pomoči za bolno mater, pripovedovaje pogovor domačih koz. Stara lastavica je bila vesela mlade Zorice, ki je že njej in družim pticam dokaj dobrega storila. Takój si izpuli iz vsake peróti nekoliko peresc, položi jih na Zoričini rami in reče: „Rada ti pomagam, ker vidim, da imaš svojo mater toliko rada in tudi z nami pticami lepo ravnaš. Vzdigni se tedaj in zléti proti solčnem vzhodu; ondu najdeš zelen otok, na otoku studenec, vse tako, kakor si slišala kozi govoriti.“ — Veselo se Zorica vzdigne v zrak in zletí proti solčnem vzhodu. Letela je z lastavičino hitrostjo daleč tja preko

širocega morja. Solnce je že zatonilo in že je mesec razlil svojo bledo svetlobo čez široko morsk gladino. Zorica je bila zelo trudna in bala se je, da opeša, predno prileti do prečudnega studenca; ali ljubezen do bolne matere potrži njene moči. Še le drugoga dne, ko se je solnce na jutranjem nebu novič prikazalo, dospela je Zorica na zaželjeni kraj. Oj koliko krasote tukaj na zelenem otoku za ubogo dekletce! Vse je bilo v najlepšem zelênji in cvetji. Otok je bil podoben čvetôčemu vrtu. Sredi dehtečih cvetic so izvirali trije studenci, in kakor biser čista voda se je prijetno šumljajoč valila preko zelene livade. Zorica je mislila, da je v nebesih, tako prijetno je bilo tukaj. Malo ne in bila bi pozabila, čimu je prišla na ta prelepi kraj. A zna se, da je otroška ljubezen do matere močnejša nego li vsa lepota, ki jo skriva narava v svojem naročji.

Kakor bi se iz sladkih sanj prebudila, zdelo se je Zorici, ko se zavé in pomisli na svojo bolno mater. Hitro vzame stekleničico in jo napolni z zdravilno vodo, ki je tekla iz srednjega izvirka. Potem si napolni še drugi dve steklenici z vodo lepote in z vodo bogastva, ker bi tudi ona bila rada lepa in bogata. To storivši, vzdigne se zopet v zrak, da poletí domóv k bolnej materi. Toda čim hitreje letí, tem bolj jej pešajo moči, in bila je še daleč od ljubega dôma. Zdi se jej, kakor bi ne mogla dalje leteti, ker teža treh stekleničic je bila pretežka za njo. — „Čimu mi je bogastvo, ki se tako težko nosi?“ — misli si in vrže steklenico z vodo bogastva od sebe. Takój se jej breme zljajša in mnogo laže leti dalje. Pa kmalu začne zopet pešati. Spomni se bolne matere in tudi steklenico z vodo lepote vrže od sebe, rekoč: „Tudi lepa ne maram biti, ako nijso moja ljuba mati zdravi!“ In glej! teža se jej toliko izljajša, da kmalu preletí široko morje in je že blizu domače vasice. Solnce je že tretjič zahajalo, odkar se je bila Zorica iz doma podala. Še malo in — domá je, pri ljubej materi. Zdajci prileti dereči orel in jej izpuli s svojimi ostrimi kremplji lastavičino perje. Zorica pade z visočine na zemljo, a to tako lahko, da se jej nij prav nič žalega zgodilo na mehkej travi. Tudi steklenica z vodo se nij poškodovala. Naglo se vzdigne ter teče domóv k materi. Bog je z dopadajenjem glédal na njeno ljubezen, ki jo je imela do matere, ter je blagoslovil njeno težavno podvzetje. Mati so bili še živi, ko je prišla Zorica domóv, pili so zdravilno vodo in kmalu se je na bolje obrnilo. Ozdraveli so popolnoma, in so še mnogo let živeli s svojo hčerko srečni in zadovoljni. —

Ker je Zorica imela svojo mater rajši nego vso lepoto in bogastvo tega sveta, zato je Bog dal, da so v njenem vrtu tri drugi studenci izvirali, namreč: čistost, delavnost in zadovoljnost. Skrbela je, da jej ti tri studenci nijso nikoli vsahnili, in bila je srečna ves čas svojega življenja.

Vse drugače je bilo z ubogo lastavico. Orel, ki je kralj ptičev, ostro jo je obsodil. V kazen, ker je dekliei peroti posodila in jo naučila preko morja leteti, nij si smela več med drugimi ptičami v gozdu gnezda delati, nego morala se je na jesen vsacega leta s svojimi v druge kraje preseliti. Od tega časa se še dandanes lastavica na jesen od nas poslovi in gre daleč preko morja v tuje kraje, od koder se zopet v mili pomladi k nam povrne in nam srečo k hiši prinese. Ker si v gozdu tudi gnezda ne sme več delati, zato se drži blizu hiš, kjer si zida gnezdice z ljudmi v vednem prijateljstvu

živěč. Kajti naš narod ima še zdaj vero, da z lastavico prihaja sreča in zdravje v hišo.“

Tako mi je pripovedovala rajuka babica, a jaz sem to tebi povedala in ti povej še drugim.

Jos. Vidic.

Cesar Rudolf, moder sodnik.

Cesar Rudolf Habsburški je rad imel, če so se njegovi podložniki s polnim zaupanjem obračali do njega, ter mu v sili in potrebi razkladali svoje križe in težave, on je vsacemu rad pomagal.

Necega dne pride tudi nek trgovec do cesarja z naslednjo pritožbo: „Nij še dolgo, da sem pri krčmarji J. prenočil. Zvečera, predno sem šel spat, dal sem krčmarju, ki sem si ga poštenega gospodarja mislil, svojo veliko úsnijato mošnjo spraviti, v katerej sem imel veliko vsoto denarja. Ko sem se družega jutra na pot spravljaj, prosil sem krčmarja, da mi prinese mošnjo z denarji. A kdo bi si bil mislil kaj takega! Krčmar neče nič vedeti o mojej mošnji, ter pravi da mu nijsem nobene dal. Jaz ga prosim in rotim, a vse to nij pomagalo nič. Kaj mi je bilo storiti? Krčmo zapustim brez mošnje, ter pridem do Vašega Veličanstva s trdnim zaupanjem, da mi pomorete do moje pravice in do mojih s trdom pridobljenih denarjev.“

Rudolf je zvedel, da je mej osobami, ki se mu želé danes pokloniti, tudi zviti krčmar. To priložnost misli cesar modro porabiti. Takój reče trgovcu, naj se podá v stransko sobo, ter naj ondu malo počaka. Cesarjeva želja se je izpolnila.

Ko zviti krčmar stopi v cesarjevo dvorano, ter se cesarju dostojno priklone, izprašuje ga Rudolf prav prijazno o njegovih družinskih razmerah in njegovem obrtu. Ko se še tako dalje razgovarjata, reče mu Rudolf brez da bi krčmar kak poseben namen slutil: „Vi pa imate zeló lep klobuk; meni dopade! Ali bi ne hoteli z mojim ménjati?“ Krčmar je bil na to cesarjevo ponudbo zeló ponosen, in takój privoli. Rudolf se s krčmarjevim klobukom pokrije in stopi za trenotek iz sobe. Zunaj pokliče jednega mestjana, ter mu reče: „Idite hitro k ženi krčmarja J., dajte jej ta klobuk in jej recite, da njen mož želi, da bi vam izročila úsnijato mošnjo s trgovčevimi denarji, ker jih nujno potrebuje. V potrdilo jej pošlje njen mož svoj klobuk.“

Žena je brez vsega pomisleka mestjanu takój izročila mošnjo z denarji, katero mestjan prinese k cesarju, kakor mu je bilo naročeno.

Zdaj pokliče cesar trgovca, ki je čakal v stranskej sobi. Trgovec, viděč krčmarja, ponoví svojo pritožbo. Krčmar taji in se priduša, da bi bil on kdaj kako mošnjo z denarji prejel od tega trgovca, katerega še pozna ne. Pri tej priči izvleče Rudolf iz svojega žepa úsnijato mošnjo z denarji. Krčmar obledí in se tako ustraši, da niti besedice ne more izpregovoriti, viděč, da je prišla njegova goljufija tako hitro na dan.

Rudolf izroči mošnjo z denarji poštenemu trgovcu nazaj, a guljufnega krčmarja obsodi k ojestrej kazni.

Poslovenil Val Jarc.